

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi/ Kırşehir Ahi Evran University

Sağlık Bilimleri Dergisi/ Journal of Health Sciences

Cilt/Volume: Sayı/Issue: Yıl/Year: 2025

E-ISSN: 2791-7754

Sistematiik Derleme/Systematic Review

HEMŞİRELİK ALANINDA MEME KANSERİ İLE İLGİLİ YAPILAN DOKTORA TEZLERİNİN İNCELENMESİ: SİSTEMATİK DERLEME

EXAMINATION OF DOCTORAL THESES ON BREAST CANCER IN THE FIELD OF NURSING: SYSTEMATIC REVIEW

Tuba YILMAZ BULUT ¹ Birsen ALTAY ²

¹ Öğr. Gör. Dr. Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kocaeli, Türkiye.

² Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD, Samsun. Türkiye.

	ÖZET	ABSTRACT
Geliş tarihi/ Date of receipt: 15 Agu 2024		
Kabul tarihi/ Date of acceptance: 13 Şub 2025		
Anahtar kelimeler: Meme kanseri, hemşirelik, sistematiik derleme, lisansüstü eğitim	Bu retrospektif tanımlayıcı araştırmanın amacı Türkiye’de, hemşireler tarafından 1985-2022 yılları arasında meme kanseri ile ilgili yapılan doktora tezlerinin sistematiik olarak incelenmesidir. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi sayfasında “meme kanseri” anahtar kelimesinin taranması sonucu 1586 adet teze ulaşılmıştır. Araştırma kriterlerini sağlayan 26 doktora tezi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Tezlerin %42.30’u deneysel, %34.61’i karma, %19.23’ü yarı deneysel ve %3.84’ü ise tanımlayıcı tasarım tipindedir. Tezlerin %53.84’ünde model kullanılmadığı ve %15.38’inin sağlık inanç modelini kullanıldığı belirlenmiştir. Meme kanseri ile ilgili yapılan doktora tezlerinde ele alınan konuların çoğunlukla anksiyete, depresyon, yaşam kalitesi, lenfödem ve beden imajı olduğu belirlenmiştir. Deneysel ve yarı deneysel araştırmaların çoğunda uygulanan girişimlerin amaca uygun olarak sonuçlandırıldığı belirlenmiştir. Hemşirelik alanında meme kanseri ile ilgili yapılan doktora tezlerin incelendiği bu araştırmada, tezlerin içerik ve kapsam yönünden lisansüstü eğitimden beklentileri karşıladığı ve 2012 yılı sonrası doktora tezlerinin yapılmasında artış olduğu belirlenmiştir.	The aim of this retrospective descriptive study was to systematically examine doctoral theses on breast cancer written by nurses in Turkey between 1985 and 2022. As a result of searching the keyword "breast cancer" on National Thesis Center page of the Council of Higher Education, 1586 theses were found. 26 doctoral theses that meet the research criteria constitute the sample of research. 42.30% of theses are experimental, 34.61% are mixed, 19.23% are quasi-experimental and 3.84% are descriptive design type. It was determined that no model was used in 53.84% of the theses and 15.38% used the health belief model. It has been found that the topics discussed in doctoral theses about breast cancer are mostly anxiety, depression, quality of life, lymphedema and body image. It has been determined that the interventions implemented in most experimental and quasi-experimental studies have resulted in appropriate results. Examined doctoral theses related to breast cancer in the field of nursing, it was determined that the theses met the expectations of postgraduate education in terms of content and scope and that there was an increase in the number of doctoral theses after 2012.
Keywords: Breast cancer, nursing, systematic review, graduate education		
Sorumlu yazar/ Corresponding author: tuba_yilmaz199 1@hotmail.com		

Atf için/To cite: Yılmaz Bulut, T., & Altay, B. (2025). Hemşirelik alanında meme kanseri ile ilgili yapılan doktora tezlerinin incelenmesi: Sistematiik derleme. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 228-254.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution NonCommercial 4.0 International License.

GİRİŞ

Meme kanseri, her sekiz kadından birini etkileyen ve yüksek mortaliteye sahip bir kanser türü olup (International Agency for Research on Cancer, 2018; Sung ve ark., 2021), aynı zamanda insidansının artmaya devam etmesi nedeniyle önemli bir halk sağlığı sorunu olarak tanımlanmaktadır (Britt ve ark., 2020). 2020 yılında tahminen 2.3 milyon kadına meme kanseri teşhisi konmuş olup bu sayı dünya çapındaki tüm kanser vakalarının yaklaşık %24.5'ini oluşturmaktadır (Lei ve ark., 2021). Meme kanseri Türkiye’de de kadınlarda görülen kanser türleri arasında ilk sıradadır (Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, 2017). Dünya Sağlık Örgütü, 2021 yılında meme kanseri istatistiklerinin kötü yönde artması sebebi ile hastalık için tanı, tedavi ve kapsamlı bakımı da içine alan Küresel Meme Kanseri Girişimini başlatmıştır (WHO, 2021). Bu uygulama sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, kanserle ilgili stigma, obezite ile mücadele, semptomların ortaya çıkışı, sağlık hizmetlerinin sağlanması ve meme kanserinin risk faktörleri konusunda toplum temelli eğitime odaklanmaktadır (Wilkinson & Gathani, 2021).

Meme kanserinin değiştirilebilir ve değiştirilemeyen risk faktörleri bulunmaktadır. Bu risk faktörleri; BRCA1 ve BRCA2 gen mutasyonu (Winters ve ark., 2017), ailede meme kanseri öyküsü, erken menarş yaşı, gecikmiş menopoz, ilk doğumda geç yaş, yüksek oranda hormonal menopoz tedavisi, oral kontraseptif kullanımı, alkol alımı, obezite, sigara ve çevredir (Britt ve ark., 2020; Nguyen ve ark., 2020). Eğitim düzeyi, ekonomik durum, çevre koşulları, beslenme alışkanlıkları, yaşam tarzı faktörleri ve diğer kültürel uygulamalar dünya genelinde meme kanseri görülme sıklığında farklılıklara neden olmaktadır (Kashyap ve ark., 2022). Meme kanserini önlemenin kesin bir yolu bulunmamak ile birlikte bazı uygulamaların risk azaltıcı olabileceği bildirilmektedir. Bunlar; sağlığı geliştirme, yaşam şekli değişiklikleri, kemoprevansiyon, Klinik Meme Muayenesi (KMM), Kendi Kendine Meme Muayenesi (KKMM) ile Mamografi gibi erken tanı uygulamalarıdır (Akyolcu ve ark., 2019).

Halk sağlığı uygulamaları meme kanseri hastalığının erken tanı ile belirlenmesi açısından önemlidir. Çünkü halk sağlığı uygulamaları içinde sağlık eğitimi, taramalar ve erken tanı hizmetleri gibi meme kanseri hastalık sürecini etkileyecek uygulamalar bulunmaktadır. Meme kanserinin en iyi prognozu metastaz yapmadan erken evrede teşhis edildiği zamandır. Ancak yavaş seyir göstermesi ve altta yatan nedenlerin erkenden belirlenememesi sebebi ile erken evrede tanı ve tedavi uygulamaları olsa dahi hayati öneme sahiptir. Gelişmekte olan ülkelerde, yüksek meme kanseri insidansı ve mortalitesinin ana nedenleri, hastalık hakkında bilgi eksikliği, uygun olmayan tarama programları, gecikmiş teşhis ve yetersiz tıbbi tesislerdir (Heer ve ark, 2020).

Tüm dünyada ve Türkiye’de kadınlar arasında en fazla görülen ve önemi gün geçtikçe artan meme kanseri ile ilgili literatürde yapılan tezleri inceleyen araştırmaya rastlanmamıştır. Meme kanseri ile ilgili güncel ilerlemeleri araştırmak, var olan bilgileri birleştirerek yeni bilgiler üretmek ve okuyucuların farkındalıklarını arttırmak amacıyla alanda yapılan tüm tezlerin önemli bilgilerinin bir araştırmada toplanılıp literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırma Türkiye’de Ulusal Tez Merkezine kayıtlı hemşirelik alanında tamamlanan ve “meme kanseri” anahtar kelimesi taranarak yapılan inceleme sonrasında doktora tezlerin özelliklerini tanımlamak, literatürdeki ilerlemeleri ve eksiklikleri belirleyip sistematik bir şekilde incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Araştırma retrospektif tanımlayıcı tiptedir.

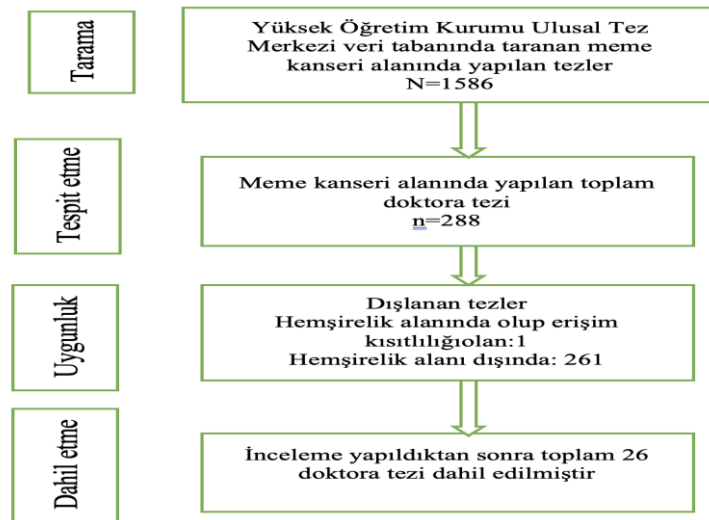
Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Türkiye Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi sayfasında “meme kanseri” anahtar kelimesinin taranması sonucu belirlenen 1586 tane tez araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırma kriterlerini sağlayan 26 doktora tezi araştırmanın örneklemi oluşturmaktadır.

‘Meme kanseri’ kavramının tezin başlığında yer alması, tezlerin tam metnine ulaşılabilir olması, doktora tezi olması ve hemşireler tarafından yapılması araştırmanın dahil edilme kriterleridir. Farklı disiplinler tarafından yapılan tezler ile yüksek lisans tezleri araştırmadan dışlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, Ulusal Tez Merkezi veri tabanı üzerinden edinilmiştir. Veri toplama işlemi 15 Ağustos - 15 Eylül 2023 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmada, Ulusal Tez Merkezi veri tabanındaki 1980- 2022 yılları arasında “meme kanseri” anahtar kelimesi kullanılarak 1586 adet teze ulaşılmıştır. Arama sonrası meme kanseri alanında toplam 288 tez tek tek incelenerek hemşirelik alanında yapılanlar belirlenmiştir. Ayrıca tekrar arama kriterleri daraltılarak Tez Türü Doktora tezleri olan ve Konusu ‘Hemşirelik’, ‘Halk Sağlığı’ ve ‘Genel Cerrahi’ olan taramalar sonucunda toplam 29 teze ulaşılmıştır. Araştırmaya kantitatif yöntem ile yazılan toplam 26 doktora tezi incelenmek için alınmıştır (Şekil 1). Bu tezler yıl, tür, anabilim dalı, metot, örneklemin özellikleri, veri toplama yöntemleri, veri toplama yöntemleri ve sonuç özellikleri bakımından incelenmiştir.

Şekil 1. Araştırma Akış Şeması

Verilerin Analizi

Veri toplama sonucunda belirlenen tezler araştırmacı tarafından geliştirilen soru formuna göre değerlendirilmiştir. Bu sorular; tezin yılı, anabilim dalı, konusu, türü, örneklem grubu, materyal ve metodu, veri toplama araçları, veri analiz teknikleri, araştırma sonuçlarından oluşmaktadır. Toplanan verilerin içeriği değerlendirilmesi için tablolar oluşturulmuştur. Araştırmanın sonunda elde edilen veriler SPSS for Windows Versiyon 21,00 (SPSS Inc., Chicago, IL., USA) paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde frekans (n) ve yüzdelik (%) hesapları kullanılıp veriler grafik ve tablolarda gösterilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nın ulusal tez merkezi veri tabanında erişime açık olan lisansüstü tezler örnekleme dahil edildiği için etik kurul izni gerekmemiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

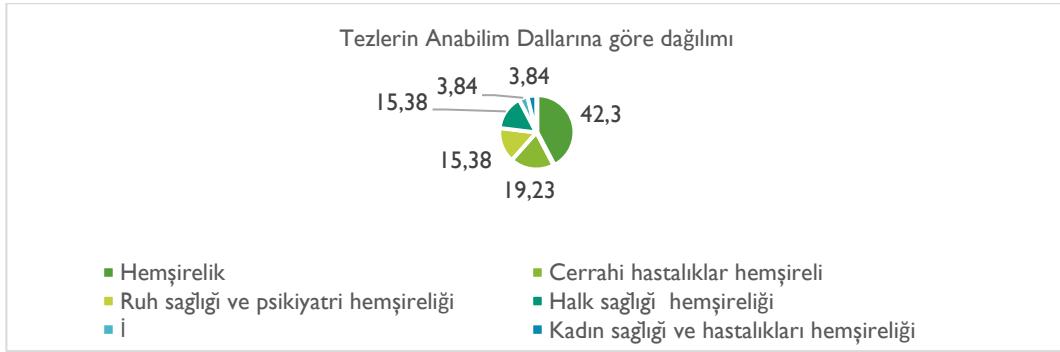
Araştırmada kullanılan tezlerin sadece doktora tezlerinden oluşması bu araştırmanın sınırlılığıdır.

BULGULAR

Türkiye’de hemşirelerin meme kanseri ile ilgili yaptığı doktora tezleri incelendiğinde, araştırma kriterlerine uyan 26 tez araştırmaya dahil edilmiştir (Şekil 2). Tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde 1985 yılında ilk tezin yapıldığı ve 2004 yılına kadar meme kanseri ile alakalı farklı tezin yazılmadığı belirlenmiştir. Tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde; 1985-2008 yılları arasında %19.23’ü, 2012-2018 yılları arasında %30.76’sı ve 2019-2022 yılları arasında ise %50’sinin yapıldığı belirlenmiştir.

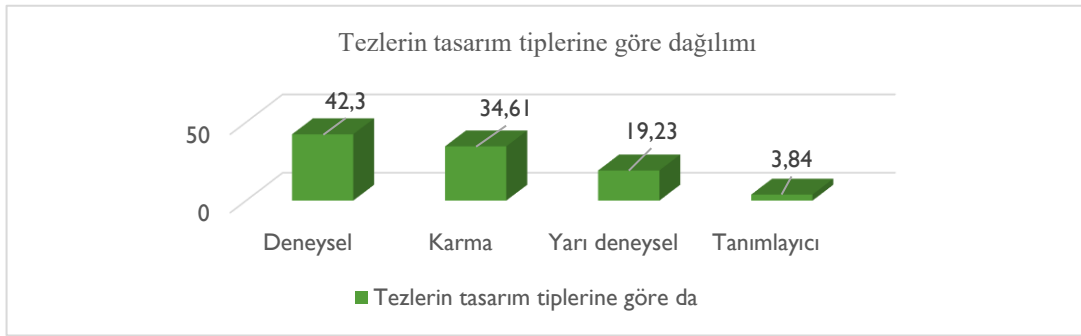
Araştırma kapsamına alınan doktora tezlerinin anabilim dallarına göre dağılımları incelendiğinde; %42.30’unun hemşirelik, %19.23’ünün cerrahi hastalıklar hemşireliği, %15.38’inin ruh sağlığı ve psikiyatri hemşireliği, %15.38’inin halk sağlığı hemşireliği,

%3.84'ünün iç hastalıkları hemşireliği, 3.84'ünün kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği anabilim dalı alanında yazıldığı belirlenmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Yapılan tezlerin %42.30'unun deneysel, %34.61'inin karma, %19.23'ünün yarı deneysel ve %3.84'ünün ise tanımlayıcı tasarım tipinde yapıldığı belirlenmiştir (Şekil 3).

Şekil 3. Tezlerin Tasarım Tiplerine Göre Dağılımı

Deneysel tasarım tipinde yapılan tezlerin örneklem sayılarına bakıldığında, örneklem sayısının hem müdahale hem de kontrol grubu için minimum 20, maksimum ise müdahale grubu için 97 kontrol grubu için 93 olarak belirlenmiştir. Yarı deneysel tasarım tipinde yapılan tezlere bakıldığında, örneklem sayısının müdahale ve kontrol grubu için minimum 20, maksimum ise 100 olarak belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında meme kanseri ile ilgili yapılan doktora tezlerinin yapıldığı örneklem grubuna bakıldığında; %73.07'sinin meme kanseri tanısı olan hastalar ile, %19.23'ünün sağlam

bireyler ile ve %7.69'unun hem meme kanseri tanısı olanlar hem de sağlam bireyler ile yapıldığı belirlenmiştir. Tezlerde kullanılan modellere bakıldığında; %53.84'ünde model kullanılmadığı ve %15.38'inde Sağlık İnanç Modeli kullanıldığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1

Doktora Tezlerde Model Kullanımı Dağılımları (n=26)

	n	%
Model yok	14	53.84
Sağlık İnanç Modeli	4	15.38
Sağlığı Geliştirme Modeli	2	7.69
Roy Uyum Modeli	2	7.69
Öğretim sistemi tasarım modeli olan "ADDIE modeli"	1	3.84
Neuman Sistemler Modeli	1	3.84
L.E.A.R.N.S. Modeli	1	3.84
BETTER Modeli	1	3.84

Meme kanseri ile alakalı yapılan doktora tezlerinde ele alınan konuların çoğunlukla anksiyete, depresyon, yaşam kalitesi, lenfödem ve beden imajı olduğu belirlenmiştir. Deneysel ve yarı deneysel araştırmaların çoğunda uygulanan girişimlerin amaca uygun olarak sonuçlandığı belirlenmiştir. Meme kanseri ile ilgili hemşirelik alanında yapılan deneysel ve yarı deneysel tasarım tipli doktora tezlerinin yayın yılı, anabilim dalı, amacı, örneklem grubu, araştırma tipi, örneklem sayısı, yapılan girişim ve sonuçları Tablo 2'de, diğer tasarım tiplerinde yapılan doktora tezleri ise Tablo 3'te özetlenmiştir.

Tablo 2

Meme Kanseri ile İlgili Yapılan ve Deneysel Tasarım Tipinde Olan Doktora Tezlerinin Özellikleri

Yazar/Yıl	Anabilim Dalı	Amaç	Örneklem grubu	Araştırma tipi	Örneklem sayısı	Yapılan girişim	Sonuç
Çalışkan, 2022	Psikiyatri Hemşireliği	Farkındalık temelli öz şefkat programının meme kanseri hastalarının ontolojik iyi oluş düzeyleri üzerindeki etkisi	30-55 yaş arası meme kanseri hastaları	Randomize kontrollü deneysel	Müdahale grubu: (n=35) Kontrol grubu: (n=36)	Müdahale grubuna: Farkındalık temelli öz şefkat programı. Kontrol grubuna: Girişim yok	Girişimler sonrası meme kanseri hastalarının ontolojik iyi oluş düzeylerinde bir iyileşme olduğu, “hiçlik”, “pişmanlık” gibi olumsuz duygu ve düşünceler azalırken, “umut” ve “harekete geçme” durumlarında artış olduğu belirlendi.
Ata, 2022	Halk Sağlığı Hemşireliği	Meme kanseri hastalarında sağlığı geliştirme modeline temellendirilen eğitim ve danışmanlık destekli yönlendirilmiş imgeleme uygulamasının sağlıklı yaşam biçimi davranışları ile yaşam kalitesine üzerine etkisinin belirlenmesi	Meme kanseri tanısı alan hastalar	Randomize kontrollü deneysel	Müdahale grubu: (n=34) Kontrol grubu: (n=34)	Müdahale grubuna: Sağlığı geliştirme modeline temellendirilen eğitim ve danışmanlık destekli yönlendirilmiş imgeleme uygulaması. Kontrol grubuna: Girişim yok	Sağlığı geliştirme modeline temellendirilen eğitim ve danışmanlık destekli yönlendirilmiş imgeleme uygulaması, meme kanseri hastalarının sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını ve yaşam kalitelerini artırmaktadır.
Yılmaz Bulut, 2022	Hemşirelik	Suriyeli kadınlara yapılan hemşire navigasyon programının meme kanseri erken tanı uygulamalarına yönelik sağlık inançları, mamografi öz- etkililikleri ile meme kanseri korkularının değerlendirilmesi	Göçmen sağlıklı kadınlar	Randomize kontrollü deneysel	Müdahale grubu: (n=75) Kontrol grubu: (n=75)	Müdahale grubuna: Hemşire navigasyon programı Kontrol grubuna: Girişim yok	Sağlık İnanç Modeline göre yapılan Hemşire Navigasyon Programının, Suriyeli kadınların meme kanseri erken tanı uygulamalarına yönelik sağlık inançları, mamografi öz- etkililikleri ve bilgi düzeylerini artırdığı, meme kanseri korkularını da azalttığı belirlenmiştir.
Deveci, 2022	Hemşirelik	Meme kanserine bağlı lenfödem gelişen kadınlarda, Mobil Lenfödem Özbakım Destek Programı’nın özbakıma, yaşam kalitesine ve lenfödem’e etkisi	Meme Kanserine Bağlı Lenfödemli hastalar	Metadolojik ve Randomize kontrollü deneysel	Müdahale grubu: (n=37) Kontrol grubu: (n=35) Metodolojik: 210	Müdahale grubuna: Mobil Lenfödem Özbakım Destek Programı Kontrol grubuna: Girişim yok	Deney grubunun zamana göre özbakım puanının yükseldiği, yaşam kalitesi puanının iyileştiği, belirtinin azaldığı ve kol ölçümlerinde azalma olduğu saptanmıştır.

Tablo 2*Meme Kanseri ile İlgili Yapılan ve DeneySEL Tasarım Tipinde Olan Doktora Tezlerinin Özellikleri (devamı)*

Güzel, 2021	Hemşirelik	Cerrahi öncesi verilen video destekli eğitimin postoperatif dönemde cerrahi sonrası komplikasyonlar, anksiyete ve konfor üzerinde etkisi	Meme kanserli hastalar	Yarı deneysel	Müdahale grubu: (n=35) Kontrol grubu: (n=35)	Müdahale grubuna: Meme Kanseri Tanısı Almış Kadınlara Yapılan Video Destekli Eğitim Kontrol grubuna: Girişim yok	Cerrahi öncesi video destekli eğitimin anksiyete düzeyini düşürdüğü ve konfor düzeyini yükselttiği görüldü.
Ketenciler, 2020	Halk Sağlığı Hemşireliği	Sosyoekonomik düzeyi düşük kadınlara uygulanan yapılandırılmış girişimlerin (grup eğitimi, telefon danışmanlığı) meme kanseri tarama davranışlarına ve sağlık algılarına etkisi	Sosyoekonomik düzeyi düşük 40-69 yaş arası kadınlar	Randomize kontrollü deneysel	Müdahale grubu 1: (n=41) Müdahale grubu 2: (n=41) Kontrol grubu: (n=41)	Müdahale 1: Sağlık inanç modeline temelli yapılandırılmış grup eğitimi, Müdahale 2: Yapılandırılmış telefon danışmanlığı. Kontrol grubuna: Girişim yok	Girişimlerin her iki deney grubunda yer alan kadınlarda KKMM yarar, mamografi yarar, güven, sağlık motivasyonu algılarını arttırdığı, KKMM ve mamografi engel algılarını azalttığı, yatkınlık algısını ise değiştirmedeği belirlenmiştir.
Aydın, 2020	Hemşirelik	Meme kanserine yönelik cerrahi uygulanan hastalarda semptom yönetimi ile yaşam kalitesi	Meme kanseri cerrahisi geçiren hastalar	Yarı deneysel	Müdahale grubu: (n=30) Kontrol grubu: (n=30)	Müdahale grubuna: Mobil tabanlı bakım desteği Kontrol grubuna: Girişim yok	Mobil tabanlı bakım destek uygulamasının hastaların cerrahi tedavi sürecindeki semptomlarını azaltmada ve yaşam kalitelerini yükseltmede etkili olduğu belirlenmiştir.
Gündoğdu, 2019	Hemşirelik	Radyoterapi uygulanan meme kanserli kadınlarda iki farklı yöntemle uygulanan nefes egzersizinin, yorgunluk ve uyku kalitesine etkisi	Meme kanseri tanısı nedeniyle radyoterapi uygulanan hastalar	Randomize kontrollü deneysel	Müdahale Pranayama grubu: (n=20) Müdahale grubu 2: (n=20) Kontrol grubu: (n=20)	Müdahale 1: Pranayama nefes egzersizi grubu, Müdahale 2: Derin nefes egzersizi grubu. Kontrol grubuna: Girişim yok	Yorgunluğun derin nefes egzersiz grubuna göre kontrol grubunda tedavi öncesine göre arttığı saptanmıştır. Tedavi sonunda, tedavi öncesine göre iki grupta da uykusuzluk şiddetinin azaldığı belirlenmiştir.

Tablo 2*Meme Kanseri ile İlgili Yapılan ve Deneysel Tasarım Tipinde Olan Doktora Tezlerinin Özellikleri (devamı)*

Akman, 2019	Hemşirelik	Meme kanseri olan kadınlara uygulanan web tabanlı alopesi eğitim programının beden imajına, benlik saygısına, yaşam kalitesine ve iyilik durumuna etkisi	Kemoterapi alan meme kanserli hastalar	Tek körlü randomize kontrollü Deneysel	Müdahale grubu: (n=34) Kontrol grubu: (n=34)	Müdahale grubuna: Web tabanlı alopesi eğitim programı. Kontrol grubuna: Girişim yok	Web tabanlı alopesi eğitim programının meme kanseri olan kadınların kemoterapiye bağlı alopesiye yönelik uygulamalarını, beden imajını, yaşam kalitesini ve iyilik durumunu arttırdığı fakat benlik saygısına etkisinin önemli olmadığı belirlenmiştir.
Özkan Ölçer, 2019	Kadın Sağlığı ve Hastalıkları	Meme kanseri hastalarının cinsel sorunlarına yönelik BETTER Modeli'ne göre uygulanan eğitimin etkisi	Meme kanseri hastaları	Randomize kontrollü deneysel	Müdahale grubu: (n=30) Kontrol grubu: (n=30)	Müdahale grubuna: Cinsel sorunlara yönelik Better Modeline göre eğitim verilmesi Kontrol grubuna: Girişim yok	Meme kanseri tedavileri sonrasında cinsel sağlık ile ilgili farkındalığın artırılması ve geliştirilmesi, var olan cinsel sağlık sorunlarının azaltılmasında hemşireler tarafından verilen eğitimin etkinliği saptandı.
Koçan, 2018	Hemşirelik	Meme bakım hemşiresi tarafından verilen eğitimin meme kanseri cerrahisi geçiren hastaların beden imajı, anksiyete ve yaşam kalitesine etkisi	Meme kanseri hastaları	Yarı deneysel ve kalitatif	Müdahale grubu: (n=42) Kalitatif: (n=15)	Müdahale grubuna: Eğitim	Nitel analizi sonucu “benim meme bakım hemşirem ve meme bakım hemşiremin hayatıma kattıkları” olmak üzere iki ana tema belirlendi. Meme bakım hemşiresinin eğitim ve izleminin hastaların cerrahi tedavi sürecini olumlu anlamda desteklediği ve yaşam kalitelerini artırdığını göstermektedir.
Solak, 2018	Cerrahi Hastalıklar	Meme kanseri olan kadınlarda L.E.A.R.N.S. modelinin destek gereksinimleri ve yaşam kalitesine etkisi	Meme kanseri tanısı olan hastalar	Yarı deneysel	Müdahale grubu: (n=36) Kontrol grubu: (n=37)	Müdahale grubuna: L.E.A.R.N.S. modeline göre yapılandırılmış beş oturumdan oluşan bireysel eğitim programı. Kontrol grubuna: Girişim yok	L.E.A.R.N.S. modeli temelli eğitim programının, meme kanserli kadınların yaşam kalitesine ve destek gereksinimlerinin karşılanmasına olumlu etkisinin olduğunu göstermiştir.

Tablo 2*Meme Kanseri ile İlgili Yapılan ve Deneysel Tasarım Tipinde Olan Doktora Tezlerinin Özellikleri (devamı)*

Çömez, 2016	Cerrahi Hastalıklar	Meme kanseri olan kadınlar ve eşlerinin deneyimlerinin belirlenmesi ve Roy Uyum Model'ne göre yapılandırılmış web tabanlı eğitimin yaşam kalitesi ve eş uyumuna etkisi	Meme kanseri hastaları	Yarı deneysel ve kalitatif	Müdahale grubu: (n=41) Kontrol grubu: (n=42) Kalitatif: (n=14)	Müdahale grubuna: Roy Uyum Modeli kapsamında eğitim Kontrol grubuna: Girişim yok	Roy Uyum Modeli kapsamında verilen eğitimin kadınların yaşam kalitesi ve eşlerin çift uyumlarını yükselttiği saptanmıştır.
Arıkan Dönmez, 2016	İç Hastalıkları Hemşireliği	Erken dönemde uygulanan fiziksel aktivite programı ve basit lenfatik drenaj masajının meme kanseri ilişkili lenfödem önlenmesi üzerine etkisi	Meme kanseri tanısı olan hastalar	Randomize kontrollü deneysel	Müdahale grubu: (n=25) Kontrol grubu: (n=27)	Müdahale grubuna: Meme kanseri tanısı alan hastalara fiziksel aktivite ile lenfatik drenaj masajı. Kontrol grubuna: Girişim yok	Erken dönemde uygulanan fiziksel aktivite programı ve basit lenfatik drenaj masajının meme kanseri ilişkili lenfödem önlemede etkili olduğu saptanmıştır
Şengün İnan, 2014	Psikiyatri Hemşireliği	Neuman Sistemler Modeli'ne temellendirilmiş psikoeğitimsel müdahalenin, distres, anksiyete, depresyon ve yaşam kalitesi üzerine etkisi	Meme kanseri tanısı olan 18 yaş üstü kadınlar	Yarı deneysel ve tanımlayıcı niteliksel	Müdahale grubu: (n=32) Derinlemesine görüşme: (n=14)	Müdahale grubuna: Psikoeğitimsel müdahale Kontrol grubuna: Girişim yok	Neuman sistemler modeline temellendirilen psikoeğitim programı distres, anksiyete ve depresyon düzeylerini azaltmada ve yaşam kalitesini arttırmada etkili olmuştur.
Tuzcu, 2013	Hemşirelik	Göçmen kadınların meme kanseri erken tanı davranışlarını gerçekleştirmelerinde engelleyici ve kolaylaştırıcı faktörleri belirlemek ve meme kanseri erken tanı uygulamalarını yapmalarını sağlamak	Sağlıklı göçmen kadınlar	Yarı deneysel ve kalitatif	Müdahale grubu: (n=100) Kontrol grubu: (n=100) Kalitatif: (n=39)	Müdahale grubuna: Sağlığı geliştirme modeli kapsamında eğitim, danışmanlık, hatırlatıcılar. Kontrol grubuna: Girişim yok	Sağlık İnanç Modeli ve Sağlığı Geliştirme Modelini temel alan hemşirelik girişimlerinin göçmen kadınların meme kanseri erken tanı davranışlarının gerçekleştirilmesinde olumlu etkisi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2*Meme Kanseri ile İlgili Yapılan ve Deneysel Tasarım Tipinde Olan Doktora Tezlerinin Özellikleri (devamı)*

Özcan, 2013	Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği	Meme kanseri hastalarında Roy uyum modeline göre yapılandırılmış eğitimin hastalığa uyuma etkisi	Mastektomi ameliyatı olan hastalar	Yarı deneysel	Müdahale grubu: (n=20) Kontrol grubu: (n=20)	Müdahale grubuna: Roy Uyum Modeline göre yapılandırılmış eğitim Kontrol grubuna: Girişim yok	Hemşirelik eğitimlerinin belirli bir kavramsal çatı içinde verilmesi ve taburculuk sonrasında sonuçların aynı kavramsal yapıya göre izlenmesinin uyumu belirlemede daha ayrıntılı bilgiler sağladığı saptanmıştır.
Işık, 2012	Psikiyatri Hemşireliği	Evre O,I,II meme kanseri tedavisini tamamlamış hastalara uygulanan telefonla danışmanlık ve kitapçıkla bilgilendirme ve sadece kitapçıkla bilgilendirme girişimlerinin hastaların anksiyete, depresyon, yaşam kalitesi ve psikososyal uyumları üzerine etkisi	Meme kanseri tedavisini tamamlamış hastalar	Deneysel	Müdahale grubu 1: (n=40) Müdahale grubu 2: (n=40) Kontrol grubu: (n=40)	Müdahale 1: Telefonla danışmanlık ile eğitim kitabı Müdahale 2: Eğitim kitabı Kontrol grubuna: Girişim yok	Hastaların depresyon, anksiyete durumları ve genel sağlık algısı durumunda telefonla danışmanlık ve kitapçıkla bilgilendirmenin kontrol grubuna göre daha etkili olduğu, yaşam kalitesi, yorgunluk, emosyonel rol fonksiyonları üzerinde her iki yöntemin de etkili olduğu, ağrı durumları üzerinde ise her iki yöntemin de etkisi olmadığı saptanmıştır.
Bostancı, 2008	Psikiyatri Hemşireliği	Evre I-II meme kanseri hastalarına uygulanan psikoeğitimin kanser uyum, anksiyete, depresyon ve duygudurum profiline etkisi	Meme kanseri hastaları	Deneysel	Müdahale grubu: (n=38) Kontrol grubu: (n=38)	Müdahale grubuna: Psikoeğitimsel Program Kontrol grubuna: Girişim yok	Psikoeğitimin meme kanseri hastalarının kanser uyum, anksiyete, depresyon ve duygudurum profili düzeylerinde değişim yaptığı belirlendi.
Seçginli, 2007	Halk Sağlığı Hemşireliği	Meme sağlığı geliştirme programının, kadınların yeterli ve etkin KKMM yapma, mamografi ve KMM yaptırma durumlarına, meme kanseri bilgisi ve meme kanserine ilişkin sağlık algılarına etkisi	Sağlıklı kadınlar	Deneysel	Müdahale grubu: (n=97) Kontrol grubu: (n=93)	Müdahale grubuna: Sağlık inanç modeline göre meme sağlığı geliştirme programı ile sağlık eğitimi, film, meme maketi, kitapçık, broşür, kart Kontrol grubuna: Girişim yok	Meme sağlığı geliştirme programının, kadınların yeterli ve etkin KKMM yapma oranlarını ve meme kanseri bilgi düzeyini artırdığı; sağlık algılarını geliştirdiği; KMM ve mamografi yaptırma sıklığını artırmadığı belirlenmiştir.
Aydın, 2004	Halk Sağlığı Hemşireliği	Değişik eğitimsel girişimlerin meme kanseri taramalarına ilişkin inanç ve davranışlar üzerine etkisi	Sağlıklı öğretmenler	Yarı deneysel	Müdahale grubu 1: (n=51) Müdahale grubu 2: (n=42)	Müdahale 1: Meme kanseri taramalarını anlatan video, el broşürü ve telefonla hatırlatma. Müdahale 2: Meme kanseri taramaları için maket kullanımı, el broşürü ve telefonla hatırlatma.	Her iki grubun inançları arasında farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Hem video hem de model eğitim yöntemlerinin meme kanseri taramasına ilişkin sağlık inançlarını değiştirmede ve aynı düzeyde KKMM bilgi ve uygulamasını artırmada etkili olduğunu göstermiştir.

Tablo 3*Meme Kanseri ile İlgili Olan ve Deneysel Tasarım Tipinde Olmayan Doktora Tezlerinin Özellikleri*

Yazar/Yıl	Ana bilim Dalı	Amaç	Örneklem grubu	Araştırma tipi	Örneklem sayısı	Sonuç
Kaya, 2022	Hemşirelik	Radyoterapi alan meme kanseri hastalarında yaşamdan anlam bulma ve yaşam kalitesinin öz-yeterlik için semptom yönetimine etkisi	Meme kanseri nedeniyle radyoterapi alan hastalar	Tanımlayıcı, kesitsel ve ilişki arayıcı	50 kişi	Radyoterapinin altıncı haftasında Öz-yeterlik İçin Semptom Yönetimi ve Yaşamda Anlam Ölçeği puanlarının orta düzeyde, yaşam kalitesi puanlarının ise yüksek olduğu belirlendi
Çelikkanat, 2020	Hemşirelik	Kadınlarda meme kanseri riskini değerlendirmek için geçerli ve güvenilir bir model geliştirmek amacıyla, kesitsel ve metodolojik tasarım	Meme kanseri hastaları, meme kanseri için riskli ve sağlam bireyler	Kesitsel ve metodolojik	271 meme kanseri hastası, 270 riskli birey ve 259 sağlam birey ile toplam 800 kişi	Geliştirdiğimiz model Gail ve IBIS modellerine göre risk belirlemede daha güçlü bulunmuştur.
Özyer, 2020	Hemşirelik	Meme kanseri hastalarının cepten yaptığı harcamaların yaşam kalitesi ile başa çıkma ve adaptasyon sürecine etkisi	Meme kanseri hastası	Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı	322 meme kanseri hastası 27 meme kanseri tanısı almış hasta ile nitel grup	Meme kanseri hastalarının kemoterapi tedavisi süresince cepten yaptıkları harcamaların, hastalıkla baş etme ve uyum süreçlerini etkilediği ve yaşam kalitelerini azalttığı söylenebilir.
Baltacı Göktaş, 2008	Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği	Meme kanserinde mastektomi sonrası uygulanan erken ve geç rekonstrüksiyonun hastanın yaşam kalitesi üzerine etkisi	Meme kanseri hastaları	Retrospektif ve tanımlayıcı	28 kişi erken rekonstrüksiyon, 23 kişi geç rekonstrüksiyon olan toplam 51 hasta	Mastektomi sonrası erken rekonstrüksiyonun kişide beden imajı, benlik saygısı, güven duygusu ve aile-sosyal ilişkiler açısından birçok yarar sağladığını, psikolojik, sosyal ve ruhsal yönden yaşam kalitesi üzerine olumlu etkisinin olduğunu ve bedensel yakınmaların daha az olduğunu göstermiştir.
Akyolcu, 1985	Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği	Kadınların meme kanseri ve KKMM hakkındaki sağlık bilgisi düzeylerini saptamak	20 yaş üzeri meme kanserli hastalar ve sağlıklı kadınlar	Tanımlayıcı	100 meme kanseri tanılı hasta, 100 sağlıklı kadın	Meme kanseri ve KKMM konusundaki bilgilerinin yetersizliği gözlenmiş, kişilerin sağlık ve hastalık ile ilgili bilgi ve tutumlarında eğitim düzeylerinin etkili olduğu saptanmıştır.

Bu çalışmada, Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Veri sisteminde meme kanseri ile ilgili yayınlanmış olan 26 doktora tezi niceliksel ve içerik açısından detaylı bir şekilde incelenmiştir. Meme kanseri tanı, tedavi ve bakım sürecine ilişkin hemşirelik müdahaleleri üzerine yapılan çeşitli tezlerin, doktora düzeyinde tamamlandığı tespit edilmiştir. Bunların içinde meme kanseri erken tanı uygulamaları (Aydın, 2004; Seçginli, 2007; Tuzcu, 2013; Yılmaz Bulut, 2022), meme kanseri risk faktörlerinin belirlenmesi (Çelikkanat, 2020), mastektomi sonrası bakım (Baltacı Göktaş, 2008), radyoterapi alan meme kanseri hastaları sonrası bakım (Gündoğdu, 2019; Kaya, 2022), meme kanserine uyum (Bostancı, 2008; Özcan, 2013; Çömez, 2016), meme kanseri sonrası görülebilecek yan etkilere yönelik uygulamalar (Arıkan Dönmez, 2016; Akman, 2019; Deveci, 2022) ve meme kanseri cerrahisine yönelik preoperatif ve postoperatif bakım (Işık, 2012; Koçan, 2018; Aydın, 2020; Güzel, 2021) gibi konular yer almaktadır. Meme kanserinin, dünya genelinde ve Türkiye'de kadınlar arasında en yüksek insidansa sahip kanser türü olmaya devam etmesi, hemşirelik girişimleri ile önlenabilir olması ve bireylerin bu konuda farkındalıklarını artırmış olması bu alanda yapılan doktora tezlerinin farklı konularda yoğunlaşmasına yol açmış olabilir.

Meme kanseri ile ilgili doktora tezlerinin konu alanları incelendiğinde, tezlerin büyük bir kısmının anksiyete, depresyon, yaşam kalitesi, lenfödem ve beden imajı gibi konulara odaklandığı gözlemlenmiştir. Meme kanserinde Roy Adaptasyon Modeli kullanılarak beden imajı algısında iyileşme (Erol Ursavaş ve ark., 2021), eğitim müdahalesi uygulaması sonrası anksiyete ve depresyon düzeylerinde iyileşme (Li ve ark., 2021), egzersiz programı sonucu lenfödem durumunda iyileşme (Lin ve ark., 2023) ve sosyal destek ile anksiyete ve depresyonda iyileşme oldukları yapılan araştırmalarda belirlenmiştir (Zamanian ve ark., 2021). Tezlerin amaçları incelendiğinde ise, meme kanserinin tanı süreçlerinin iyileştirilmesi, tedavi yöntemlerinin etkinliğinin artırılması ve bakım uygulamalarına yenilikçi ve etkili yaklaşımlar

getirilmesi hedeflendiği görülmektedir. Bu doğrultuda, deneysel müdahale çalışmalarının daha fazla kullanıldığı belirlenmiştir.

Meme kanseri, dünya genelinde kadınlar arasında en yaygın kanser türlerinden biri olup, sağlık alanında önemli bir araştırma konusu olmuştur. Bu bağlamda, meme kanseri üzerine yapılan akademik çalışmalar, çeşitli araştırma yöntemleri kullanarak hastalığın etiyolojisi, tedavi yöntemleri ve hasta sonuçları gibi konuları incelemektedir. Meme kanseri ile ilgili deneysel tasarım tipinde yapılan doktora tezlerinin oranı %42.3 ile en fazla tercih edilen araştırma yöntemidir. Başka alanda yapılan doktora tezlerinin incelendiği araştırmalarda da en fazla kullanılan tasarım tipinin deneysel tasarım tipi olduğu belirlenmiştir (Ede & Uysal, 2021). Deneysel tasarım, araştırmacıların belirli bir hipotezi test etmek amacıyla kontrollü koşullar altında veri toplamasını sağlayan bir yöntemdir. Bu tür bir tasarım, özellikle müdahale ve sonuç ilişkilerini belirlemede büyük bir öneme sahiptir. Meme kanseri araştırmalarında, deneysel tasarım kullanılarak yeni tedavi yöntemlerinin etkinliği, hastalık ilerlemesi ve hasta yaşam kalitesi gibi konular derinlemesine incelenebilir (Del Paggio ve ark., 2021). Tezlerin büyük çoğunluğunun deneysel tasarım tipte olması hemşirelikte deneysel tasarımların öneminin anlaşılmaya başlandığını düşündürmüştür. Bunun nedeninin, doktora tezlerinin daha uzun süreçte tamamlanıp, yapısı ve içeriğinin girişimsel çalışmalar olmasından dolayı kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca deneysel tasarım, hastalığın tedavi süreçlerini değerlendirme ve yeni yöntemlerin etkinliğini test etme açısından önemli bir yere sahiptir. Gelecek araştırmaların, bu yöntemi daha da geliştirmesi ve meme kanseri ile ilgili bilgi birikimini artırması beklenmektedir.

Çalışma sürecinde incelenen tezlerin %73.07'sinin meme kanseri tanısı olan hastalar ile %19.23'ünün sağlıklı kadınlar ile ve %7.69'unun hem meme kanseri tanısı olan hastalar hem de sağlıklı kadınlar ile yapıldığı belirlenmiştir. Hemşirelik mesleğinin metaparadigmalarından biri insan olduğundan, hastalık söz konusu olduğunda hastalığa yönelik bakım, sağlık söz

konusu olduğunda ise sağlığı koruma ve geliştirme uygulamaları yer almaktadır (Ünsal, 2017). Bu sebeple tezlerin daha çok hasta bireyler ile yapılmış olması muhtemeldir. Literatür incelendiğinde ise; Erol Ursavaş ve arkadaşları (2021) ile Okati-Aliabad ve arkadaşlarının (2022) çalışmaları meme kanseri hastaları ile, Leila Masoudiyekta ve arkadaşları (2018) sağlıklı bireyler ile, Lin ve arkadaşlarının (2023) yapmış oldukları çalışma ise meme kanseri cerrahisi geçirecek hastalar ile yapıldığı belirlenmiştir. Bu grupların hepsinin ayrı ayrı önemli düzeyde hemşirelik bakım ve uygulamalarına ihtiyaçları olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple tezlerin örneklem grupları literatür ile benzerlik göstermektedir.

Yapılan tez çalışmaları incelendiğinde; meme kanseri cerrahisi geçiren kadınlara yönelik hemşirelik müdahalelerinin etkinliği değerlendirilmiş olup olumlu sonuçlar alınmıştır. Bunlar: beden imajı (Koçan, 2018), anksiyete (Koçan, 2018; Güzel, 2021), semptom yönetimi (Aydın, 2020), yaşam kalitesi (Koçan, 2018; Aydın, 2020) ve konfordur (Güzel, 2021). Literatürde de benzer bulgular yer almaktadır (Zamanian ve ark., 2021; Erol Ursavaş ve ark., 2021; Okati-Aliabad ve ark., 2022). Meme kanseri cerrahi sürecinde konfor ve anksiyete seviyesinin düşük olması büyük bir öneme sahiptir. Johnson (2022) tarafından gerçekleştirilen bir tez, ameliyat öncesi danışmanlık seanslarının hastaların kaygı düzeyleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmanın bulguları, yapılandırılmış danışmanlık alan kadınların, bu tür bir destek almayanlara kıyasla cerrahi deneyimlerinden daha düşük kaygı seviyeleri ve daha yüksek memnuniyet bildirdiğini ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, holistik bakımın hemşirelik pratiğine entegrasyonunun gerekliliğini vurgulamaktadır.

Erken evre meme kanseri tedavisinde en önemli tedavi yöntemi cerrahidir. Cerrahi sonrası tedavinin devam edilmesinde metastazların önlenmesinde radyoterapi kullanılmaktadır (Cardoso ve ark., 2020). Radyoterapinin yorgunluk ve bulantı-kusma gibi çeşitli yan etkileri bulunmaktadır (Karayurt ve ark., 2021). Kaya'nın (2022) yapmış olduğu tezde radyoterapi alan meme kanseri hastalarında yaşamdan anlam bulma ve yaşam kalitesinin öz-yeterlik için

semptom yönetimine olumlu etkisi olduğu belirlenmiştir. Gündoğdu'nun (2019) yapmış olduğu tezde ise radyoterapi uygulanan meme kanserli kadınlarda yorgunluğun derin nefes egzersiz grubuna göre kontrol grubunda tedavi öncesine göre arttığı saptanmıştır. Uygulanan hemşirelik girişimlerinden sonra girişim öncesine göre iki deney grubunda da uykusuzluk şiddetinin azaldığı saptanmıştır (Gündoğdu, 2019). Uygulanan hemşirelik müdahalelerinin meme kanserli hastalara yararı olduğu görülmektedir.

Ata (2022), Yılmaz Bulut (2022), Ketenciler (2020), Tuzcu (2013), Seçginli'nin (2007) ve Aydın'ın (2004) yapmış oldukları tez çalışmalarında uygulanan sağlık inanç ve sağlığı geliştirme modelleri temelli uygulamaların katılımcıların meme kanserine yönelik erken tanı davranışlarını iyileştirmede olumlu etkisi olduğu belirlenmiştir. Literatürün incelenmesi sonucunda, sağlık inanç modeli ve sağlığı geliştirme modeli temelli müdahalelerin, katılımcılar üzerinde meme kanseri erken tanı uygulamalarını iyileştirmeye yönelik benzer olumlu sonuçlar ortaya koyduğu tespit edilmiştir (Kıssal & Beşer, 2017; Leila Masoudiyekta ve ark., 2018). Meme kanserine yönelik erken tanı davranışlarının iyileştirilmesinde, sağlık inanç ve sağlığı geliştirme modellerinin etkisi önemli bir yer tutmaktadır. Sağlık inanç modeli, bireylerin sağlıkla ilgili tutum ve davranışlarını anlamak ve yönlendirmek amacıyla yaygın bir şekilde kullanılan teorik bir yaklaşımdır. Bu model, bireylerin sağlık algılarını, inançlarını ve davranışlarını etkileyen çeşitli faktörleri inceleyerek, sağlık hizmetlerine katılımı teşvik etmeyi amaçlar (Kaya ve ark., 2021). Özellikle meme kanseri gibi ciddi sağlık sorunlarında, erken tanı ve tarama davranışlarının artırılması açısından bu modelin uygulanması büyük bir önem taşımaktadır.

Çömez (2016) ve Özcan'ın (2013) yapmış oldukları tez çalışmalarında meme kanseri hastalarının hastalığa uyumunu belirlemek için Roy Uyum Model kullanılmıştır. Model sonucunda da iki tezde hastalığa özgü uyum parametreleri sürecinde ilerleme olduğu belirlenmiştir. Meme kanseri tedavisinde Roy'un Uyum Modeli rehberliğinde uygulanan

hemşirelik girişimleri sonrasında katılımcılarda algılanan sosyal destek, beden imajı ve cinsel işlevsellik üzerinde olumlu etkilerinin olduğu belirlenmiştir (Erol Ursavaş ve ark., 2021). Roy'un Uyum Modeli, bireylerin stresle başa çıkma yetilerini güçlendirmeyi hedefleyerek, hemşirelik müdahalelerinin sosyal destek ve psikolojik iyilik hali üzerindeki olumlu etkilerini artırmaktadır (Membrilla-Beltran ve ark., 2023; Rai, 2021). Bu modelin kullanımı, hemşirelik uygulamalarının bireylerin sosyal destek algısını güçlendirdiğini ve bunun sonucunda cinsel işlevsellik üzerinde olumlu etkiler yarattığını ortaya koymaktadır (Membrilla-Beltran ve ark., 2023). Bu durum, hemşirelik uygulamalarında bu modelin entegrasyonunun ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Hemşirelerin, hastaların sosyal destek ihtiyaçlarını karşılamak ve beden imajlarını iyileştirmeye yönelik müdahalelerde bulunmak, tedavi sürecinin bütünsel bir parçası olarak ele alınabilir.

Meme kanserinin ameliyatı sonrasında bireyin yaşayabileceği komplikasyonlar sonucunda yaşam kaliteleri ciddi şekilde etkilenebilmektedir. Deveci (2022) ve Arıkan (2016) tarafından gerçekleştirilen tez çalışmaları, lenfödem önlenmesi ve tedavisinde multidisipliner yaklaşımların ve rehabilitasyon programlarının önemini ortaya koymaktadır. Bu çalışmalar hem klinik uygulamalara hem de sağlık profesyonellerinin eğitimine katkı sağlayarak, meme kanseri hastalarının yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Yapılan bir araştırmada da meme kanseri ameliyatları sonrası uygulanan egzersizler sonucunda hastaların yaşam kalitelerinin arttığı belirlenmiştir (Lin ve ark., 2023). Araştırma bulguları literatür ile benzerdir.

Işık (2012), Bostancı (2008) ve Şengün İnan (2014) yapmış oldukları tez çalışmalarında psikiyatri alanında meme kanseri tanılı hastalara uygulanan danışmanlık ve psikoeğitim müdahalelerinden sonra katılımcıların anksiyete ve depresyon düzeylerinde iyileşme olduğu belirlenmiştir. Literatürde meme kanseri tanısı olan hastaların anksiyetelerinin yüksek olduğu (Li ve ark., 2018), depresyon ve anksiyete prevalansının sırasıyla %66.6 ve %60 olduğu

belirlenmektedir (Okati-Aliabad ve ark., 2022). Yapılan araştırmalara göre verilen desteğin meme kanserli hastalarda depresyon ve anksiyete belirtilerini azaltmaya yardımcı olabileceğini göstermiştir (Li ve ark., 2021; Zamanian ve ark., 2021). Bu sonuçlar meme kanser hastalarına uygulanan danışmanlık ve psikoeğitimin anksiyete ve depresyon üzerinde olumlu sonuçlar meydana getirdiğini göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelik alanında meme kanseri ile ilgili yapılan doktora tezlerin incelendiği bu araştırmada, tezlerin içerik ve kapsam yönünden beklentileri karşıladığı ve 2012 yılı sonrası doktora tezlerinin yapılmasında artış olduğu belirlenmiştir. İncelenen tezlerin çoğunluğu, meme kanseri hastalarının bakım süreçleri, hemşirelik müdahaleleri, hasta eğitimi ve destek hizmetleri gibi alanları kapsamaktadır. Bu çalışmalarda, hemşirelik uygulamalarının etkinliği ve hasta memnuniyeti üzerine gerçekleştirilen değerlendirmeler öne çıkmaktadır. Ayrıca, meme kanseri ile ilgili psikososyal destek, erken tanı ve tarama programları gibi konular da sıklıkla incelenmiştir. Meme kanseriyle ilgili doktora tezlerinin sayısındaki artış, hemşirelik pratiğinin gelişimi açısından olumlu bir işaret olarak görülmektedir. Tezlerin çoğunluğunun deneysel tasarım tipinde olduğu, en çok meme kanseri tanısı almış örneklem grubu ile yapıldığı ve çoğunluğunun bir model kullanılarak yapıldığı bulunmuştur. Yapılan tezlerinin hepsinin amacına yönelik sonuca ulaşıldığı belirlenmiş olup en çok çalışılan parametre meme kanserli hastalarında anksiyete, depresyon, yaşam kalitesi, lenfödem ve beden imajı ile ilgili olduğu görülmüştür. Bu tezler, hemşirelerin meme kanseri hastalarına yönelik bilgi ve yetkinliklerini güçlendirirken, aynı zamanda sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılmasına katkı sağlamaktadır. Gelecekteki çalışmaların, daha geniş bir coğrafi kapsamı ele alması ve farklı hemşirelik yaklaşımlarını incelemesi, hemşirelik alanında yapılmış meme kanserinin ileri bakımı ve yönetimi ile ilgili kanıt düzeyi yüksek, doktora düzeyinde çalışmaların sayıca artırılması gerektiği önerilmektedir.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nın ulusal tez merkezi veri tabanında erişime açık olan lisansüstü tezler örnekleme dahil edildiği için etik kurul izni gerekmemiştir.

YAZAR KATKI ORANI

Fikir/kavram: TYB; Tasarım: TYB, BA; Veri toplama: TYB, BA; Veri işleme: TYB, BA; Analiz ve/veya yorum: TYB, BA; Kaynak tarama: TYB, BA; Makalenin yazımı: TYB, BA; Eleştirel inceleme: TYB, BA

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

FİNANSAL DESTEK

Herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

HAKEM DEĞERLENDİRMESİ

Dış bağımsız.

KAYNAKLAR

- Akman, G. (2019). *Meme kanseri olan kadınlara uygulanan web tabanlı alopesi eğitim programının beden imajına, benlik saygısına, yaşam kalitesine ve iyilik durumuna etkisi* (Yayın No. 556860) [Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Akyolcu, N. (1985). *Kadınların meme kanseri ve kendi kendine meme muayenesi hakkındaki sağlık bilgisi düzeylerinin ölçülmesi* (Yayın No. 80517) [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Akyolcu, N., Özhanlı, Y., & Kandemir, D. (2019). Recent developments in breast cancer. *Journal of Health Science and Profession*, 6(3), 583-94. doi:10.5152/hsp.2019.440012

- Arıkan Dönmez, A. (2016). *Meme kanseri ilişkili lenfödemın önlenmesinde fiziksel aktivite programı ve basit lenfatik drenaj masajının etkinliği* (Yayın No. 420168) [Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ata, G. (2022). *Meme kanseri hastalarında sağlığı geliştirme modeline temellendirilen yönlendirilmiş imgeleme uygulamasının yaşam kalitesine etkisi: integratif bir çalışma* (Yayın No. 768725) [Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aydın, İ. (2004). *Meme kanserinin erken tanısına yönelik iki farklı eğitimin, öğretmenlerin meme kanseri taramalarındaki inanç ve davranışlarına etkisi* (Yayın No. 163198) [Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aydın, A. (2020). *Mobil tabanlı bakım desteği uygulamasının meme kanseri cerrahisi geçiren hastaların semptom yönetimine ve yaşam kalitesine etkisi* (Yayın No. 627872) [Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Baltacı Göktaş, S. (2008). *Meme kanserinde mastektomi sonrası uygulanan erken ve geç rekonstrüksiyonun hastanın yaşam kalitesi üzerine etkisi* (Yayın No. 204099) [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bostancı, N. (2008). *Evre I-II meme kanseri hastalarına uygulanan psikoeğitimin kanser uyum, anksiyete, depresyon ve duygudurum profiline etkisi* (Yayın No. 439820) [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Britt, K. L., Cuzick, J., & Phillips, K. A. (2020). Key steps for effective breast cancer prevention. *Nature Reviews Cancer*, 20, 417–436. doi:10.1038/s41568-020-0266-x
- Cardoso, F., Paluch-Shimon, S., Senkus, E., Curigliano, G., Aapro, M. S., André, F., Barrios, C. H., Bergh, J., Bhattacharyya, G. S., Biganzoli, L., Boyle, F., Cardoso, M. J., Carey, L. A., Cortés, J., El Saghir, N. S., Elzayat, M., Eniu, A., Fallowfield, L., Francis, P. A., Gelmon, K., ... Winer, E. P. (2020). 5th ESO-ESMO international consensus guidelines

- for advanced breast cancer (ABC 5). *Annals of Oncology: Official journal of the European Society for Medical Oncology*, 31(12), 1623–1649. <https://doi.org/10.1016/j.annonc.2020.09.010>
- Çalışkan, B. B. (2022). *Farkındalık temelli öz şefkat programının meme kanseri hastalarının ontolojik iyi oluş düzeyleri üzerindeki etkisi* (Yayın No. 769620) [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çelikkanat, Ş. (2020). *Meme kanseri risk değerlendirme modelinin geliştirilmesi* (Yayın No. 700036) [Doktora Tezi, Gaziantep Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çömez, S. (2016). *Meme kanseri olan kadınlar ve eşleri için oluşturulan web tabanlı eğitimin yaşam kalitesi ve eş uyumuna etkisi* (Yayın No. 434618) [Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Del Paggio, J. C., Berry, J. S, Hopman, W. M., Eisenhauer, E. A., Prasad, V., Gyawali, B., & Booth, C. M. (2020). Evolution of the randomized clinical trial in the era of precision oncology. *JAMA Oncology*, 7(5), 728–734. doi:10.1001/jamaoncol.2021.0379
- Deveci, Z. (2022). *Meme kanserine bağlı lenfödem gelişen kadınlarda mobil lenfödem özbakım destek programının, özbakıma, yaşam kalitesine ve lenfödem ile ilgili semptomlara etkisinin incelenmesi* (Yayın No. 749194) [Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ede, B, & Uysal, N. (2021). Türkiye’de hemşirelik doktora programında teori/kuram ve modele dayalı yürütülen tezlerin incelenmesi. *KAEÜ Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(2), 91-98.
- Erol Ursavaş, F., & Karayurt, Ö. (2021). Effects of a roy’s adaptation model–guided support group intervention on sexual adjustment, body image, and perceived social support in women with breast cancer. *Cancer Nursing*, 44(6), E382-E394. doi: 10.1097/NCC.0000000000000854

- Gündoğdu, F. (2019). *Radyoterapi alan meme kanseri kadınlarda iki farklı yöntemle uygulanan nefes egzersizinin yorgunluk ve uyku kalitesi üzerine etkisi: Randomize kontrollü çalışma* (Yayın No. 568278) [Doktora Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Güzel, N. (2021). *Meme kanseri tanısı konulmuş kadınlara verilen video destekli eğitimin etkinliği: nonrandomize kontrollü araştırma* (Yayın No. 681402) [Doktora Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Heer, E., Harper, A., Escandor, N., Sung, H., McCormack, V., & Fidler-Benaoudia, M. M. (2020). Global burden and trends in premenopausal and postmenopausal breast cancer: A population-based study. *The Lancet Global Health*, 8(8), e1027–e1037.
- Işık, I. (2012). *Erken evre meme kanseri hastalarında telefonla danışmanlık müdahalesinin etkinliğinin değerlendirilmesi* (Yayın No. 319166) [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- International Agency for Research on Cancer. (2018). GLOBOCAN 2018. Erişim adresi: <https://gco.iarc.fr/today/data/factsheets/populations/792-turkey-fact-sheets.pdf>
- Johnson, B. (2022). *Preoperative counseling and its effects on anxiety levels in women undergoing breast cancer surgery*. [Doctoral dissertation, College of Health Sciences].
- Karayurt, Ö., Erol Ursavaş, F., Çömez, S., Bilik, Ö., Arıcan Alıcıkuş, Z., & Ertuğrul, N. (2021). Meme kanserli kadınlarda radyoterapi öncesi, sırası ve sonrası deneyimlenen semptomların ve yaşam kalitelerinin incelenmesi. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 21-29.
- Kaya, D. (2022). *Radyoterapi alan meme kanseri hastalarında yaşamdan anlam bulma ve yaşam kalitesinin, öz-yeterlik için semptom yönetimine etkisi* (Yayın No. 742873) [Doktora Tezi, Haliç Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Kaya, A., Moçoşoğlu, B., & Sevim, H. (2021). Sağlık inanç modeli'ne dayalı olarak öğretmenler ve okul yöneticilerinin salgına yönelik bireysel hazırlık algılarının incelenmesi. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(40), 2345 – 2374.
- Kashyap, D., Pal, D., Sharma, R., Garg, V. K., Goel, N., Koundal, D., Zaguia, A., Koundal, S., & Belay, A. (2022). Global increase in breast cancer incidence: Risk factors and preventive measures. *BioMed Research International*, 2022, 9605439. doi:10.1155/2022/9605439
- Ketenciler, A.P. (2020). *Sosyoekonomik düzeyi düşük kadınlara uygulanan yapılandırılmış girişimlerin meme kanseri tarama davranışlarına ve sağlık algılarına etkisi* (Yayın No. 629443) [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kıssal, A., & Beşer, A. (2017). Results of breast and cervical cancer Health Promotion Model for older Turkish women. *Journal of Human Sciences*, 14(3), 2374–2385.
- Koçan, S. (2018). *Meme kanseri cerrahisi geçiren hastalara meme bakım hemşiresi tarafından verilen eğitimin beden imajı, anksiyete ve yaşam kalitesi üzerine etkisi* (Yayın No. 541475) [Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Lei, S., Zheng, R., Zhang, S., Wang, S., Chen, R., Sun, K., Zeng, H., Zhou, J., & Wei, W. (2021). Global patterns of breast cancer incidence and mortality: A population-based cancer registry data analysis from 2000 to 2020. *Cancer Communications*, 41(11), 1183-1194. doi: 10.1002/cac2.12207
- Lin, Y., Wu, C., He, C., Yan, J., Chen, Y., Gao, L., Liu, R., & Cao, B. (2023). Effectiveness of three exercise programs and intensive follow-up in improving quality of life, pain, and lymphedema among breast cancer survivors: A randomized, controlled 6-month trial. *Support Care Cancer*, 31(1), 9. doi: 10.1007/s00520-022-07494-5

- Liu, B., Wu, X., Shi, L., Li, H., Wu, D., Lai, X., Li, Y., Yang, Y., & Li, D. (2021). Correlations of social isolation and anxiety and depression symptoms among patients with breast cancer of Heilongjiang province in China: the mediating role of social support. *Nursing Open*, 8(4), 1981–1989. doi: 10.1002/nop2.876
- Li, Z., Geng, W., Yin, J., & Zhang, J. (2018). Effect of one comprehensive education course to lower anxiety and depression among Chinese breast cancer patients during the postoperative radiotherapy period-one randomized clinical trial. *Radiation Oncology*, 13(111), 1-10. doi: 10.1186/s13014-018-1054-6
- Masoudiyekta, L., Rezaei-Bayatiyani, H., Dashtbozorgi, B., Gheibizadeh, M., Malehi, A., & Moradi, M. (2018). Effect of education based on health belief model on the behavior of breast cancer screening in women. *Asia-Pacific Journal of Oncology Nursing*, 5(1), 114-120. doi: 10.4103/apjon.apjon_36_17
- Membrilla-Beltran, L., Cardona, D., Cámara-Roca, L., Aparicio-Mota, A., Román, P., & Rueda-Ruzafa, L. (2023). Impact of cervical cancer on quality of life and sexuality in female survivors. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(4), 3751.
- Nguyen, T. L., Li, S., Dite, G. S., Aung, Y. K., Evans, C. F., Trinh, H. N., Baglietto L, Stone J, Song YM, Sung J, English DR, Jenkins MA, Dugué PA, Milne RL, Southey MC, Giles GG, Pike MC, & Hopper JL. (2020). Interval breast cancer risk associations with breast density, family history and breast tissue aging. *International Journal of Cancer*, 147(2), 375-82. doi: 10.1002/ijc.32731
- Okati-Aliabad, H., Ansari-Moghadam, A., Mohammadi, M., Kargar, S., & Shahraki-Sanavi, F. (2022). The prevalence of anxiety and depression and its association with coping strategies, supportive care needs, and social support among women with breast cancer. *Support Care Cancer*, 30, 703–710. doi: 10.1007/s00520-021-06477-2

- Özcan, Z. (2013). *Meme kanseri hastalarında roy uyum modeline göre yapılandırılmış eğitimin hastalığa uyuma etkisinin incelenmesi* (Yayın No. 388652) [Doktora Tezi, Ege Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Özkan Ölçer, Z. (2019). *Meme kanseri hastalarının cinsel sorunlarına yönelik better modeline göre verilen eğitimin etkisi* (Yayın No. 542213) [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Özyer, Y. (2020). *Meme kanseri hastalarının cepten yaptığı harcamaların yaşam kalitesi ile başa çıkma ve adaptasyon sürecine etkisi* (Yayın No. 684960) [Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Rai, S. (2021). Quality of life and sexual dysfunction in cervical cancer survivors. *Nepal Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 16(1), 92–96.
- Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. (2017). *Türkiye Kanseri İstatistikleri*. https://hsqm.saglik.gov.tr/depo/birimler/kanser-db/Dokumanlar/Istatistikler/Turkiye_Kanser_Istatistikleri_2017_OZETLI.pdf
- Seçginli, S. (2007). *Meme kanserinde erken tanıya yönelik sağlığı geliştirme programının tarama davranışlarına etkisi* (Yayın No. 224277) [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Solak, M. (2018). *Meme kanseri olan kadınlarda L.E.A.R.N.S. modelinin destek gereksinimleri ve yaşam kalitesine etkisi* (Yayın No. 531138) [Doktora Tezi, Ege Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Sung, H., Ferlay, J., Siegel, R. L., Laversanne, M., Soerjomataram, I., Jemal, A., & Bray, F. (2021). Global cancer statistics 2020: GLOBOCAN estimates of incidence and mortality worldwide for 36 cancers in 185 countries. *CA Cancer Journal for Clinicians*, 71(3), 209-249. doi: 10.3322/caac.21660

- Şengün İnan, F. (2014). *Meme kanseri hastalarına tedavi sonrasında evde yapılan psikoeğitimin distres, anksiyete, depresyon ve yaşam kalitesine etkisi* (Yayın No. 388575) [Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Tuzcu, A. (2013). *Sağlığı geliştirme modellerine dayalı hemşirelik girişimlerinin göçmen kadınlarda meme kanseri erken tanı davranışlarına etkisi* (Yayın No. 344232) [Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Ünsal, A. (2017). Hemşireliğin dört temel kavramı: İnsan, çevre, sağlık ve hastalık, hemşirelik. *Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 11-25
- Yılmaz Bulut, T. (2022). *Suriyeli kadınlara uygulanan hemşire navigasyon programının meme kanseri tarama davranışlarına yönelik sağlık inançları, mamografi öz etkililikleri ve meme kanseri korkuları üzerine etkisi* (Yayın No. 741096) [Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Zamanian, H., Amini-Tehrani, M., Jalali, Z., Daryaafzoon, M., Ala, S., Tabrizian, S. & Foroozanfar, S. (2021). Perceived social support, coping strategies, anxiety and depression among women with breast cancer: Evaluation of a mediation model. *European Journal of Oncology Nursing*, 50, 101892. doi: 10.1016/j.ejon.2020.101892
- Wilkinson, L., & Gathani, T. (2021). Understanding breast cancer as a global health concern. *British Journal of Radiology*, 95, 20211033. doi: 10.1259/bjr.20211033
- Winters, S., Martin, C., Murphy, D., & Shokar, N. K. (2017). Breast cancer epidemiology, prevention, and screening. *Progress in Molecular Biology and Translational Science*, 151, 1–32. <https://doi.org/10.1016/bs.pmbts.2017.07.002>
- World Health Organization, (WHO), (2021). *New Global Breast Cancer Initiative Highlights Renewed Commitment to Improve Survival*. <https://www.who.int/news/item/08-03-2021-new-global-breast-cancer-initiative-highlightsrenewed-commitment-to-improve-survival>